

EUROOPA KOHTU OTSUS

3. veebruar 1993*

[...]

Teenuste osutamise vabadus – Kapitali vaba liikumine – Siseriiklikud õigusaktid, mille eesmärk on säilitada pluralistlik ja mittekommertslik ringhäälinguvõrk

[...]

Kohtuasjas C-148/91,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Nederlandse Raad van State (Madalmaade Riiginõukogu) esitatud eelotsusetaotlus nimetatud kohtus pooleli olevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Vereniging Veronica Omroep Organisatie

ja

Commissariaat voor de Media,

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 59 ja 67, nõukogu 11. mai 1960. aasta esimese direktiivi asutamislepingu artikli 67 rakendamise kohta (EÜT 1960, 43, lk 921) ja nõukogu 24. juuni 1988. aasta direktiivi 88/361/EMÜ asutamislepingu artikli 67 rakendamise kohta (EÜT 1988, L 178, lk 5; ELT eriväljaanne 10/001, lk 10) tõlgendamiseks,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed C. N. Kakouris, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg ja J. L. Murray, kohtunikud G. F. Mancini, R. Joliet, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse ja D. A. O. Edward,

kohtujurist: G. Tesauro,

kohtusekretär: kohtusekretäri asetäitja H. von Holstein,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- ° Vereniging Veronica Omroep Organisatie, esindaja: advokaat R. A. A. Duk, Haag,
- ° Commissariaat voor de Media, esindaja: advokaat G. H. L. Weesing, Amsterdam,
- ° Madalmaade valitsus, esindaja: T. P. Hofstee, välisministeeriumi peasekretäri ülesannetes,
- ° Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnikud B. Smulders ja P. van Nuffel,

võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

olles kuulanud 6. oktoobri 1992. aasta kohtuistungil ära Vereniging Veronica Omroep Organisatie, Madalmaade valitsuse, esindaja: välisministeeriumi õigusnõunik J. W. De Zwaan, ning komisjoni suulised märkused,

olles kuulanud 18. novembri 1992. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Oma 27. mai 1991. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 3. juunil 1991, esitas Netherlands Raad van State kohtuosakond Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel viis eelotsuseküsimust teenuste osutamise vabadust ja kapitali vaba liikumist käsitlevate asutamislepingu sätete tõlgendamise kohta, et kindlaks teha, kas siseriiklikud eeskirjad, mis kehtestavad ringhäälinguorganisatsioonide tegevusele piiranguid, on kooskõlas ühenduse õigusega.

2. Kõnealused küsimused esitati Madalmaades asutatud ja Madalmaade õigusega reguleeritud mittekommertsliku ringhäälinguorganisatsiooni Vereniging Veronica Omroep Organisatie (edaspidi Veronica) ning ringhäälingu järelevalve eest vastutava asutuse Commissariaat voor de Media vahelises kohtumenetluses, mille esemeks on piirangud, mis on sätestatud Mediaweti (Madalmaade 21. aprilli 1987. aasta seadus, millega kehtestatakse raadio- ja televisiooniprogrammide edastamise eeskirjad, ringhäälinguloa tasud ning pressitoetus) (Staatsblad nr 249, 4.6.1987) artikli 57 lõikes 1. Veronica leiab, et kõnealused piirangud on vastuolus EMÜ asutamislepingu artiklitega 59 ja 67, nõukogu 11. mai 1960. aasta esimese direktiiviga asutamislepingu artikli 67 rakendamise kohta (EÜT 1960, 43, lk 921) ja nõukogu 24. juuni 1988. aasta direktiiviga 88/361/EMÜ asutamislepingu artikli 67 rakendamise kohta (EÜT 1988, L 178, lk 5; ELT eriväljaanne 10/001, lk 10).

3. Mediaweti artikli 31 kohaselt jaotab Commissariaat voor de Media ringhäälinguorganisatsioonidele eetriaegasid raadio- ja televisiooniprogrammide edastamiseks Madalmaade riiklikus võrgus. Kõnealuse seaduse artikli 14 kohaselt on nimetatud organisatsioonid raadiokuulajate ja televaatajate ühendused, mis on loodud sel eesmärgil, et nad esindavad teatud sotsiaalseid, kultuurilisi, usulisi või hingelisi

suundumusi, mis on toodud nende põhikirjas; need on juriidilised isikud. Nende ainsaks või vähemalt peamiseks eesmärgiks peab olema ringhäälinguprogrammide edastamine ning sellega seoses Madalmaade üldsuse sotsiaalsete, kultuuriliste, usuliste ja hingeliste vajaduste rahuldamise poole püüdlemine. Seaduse artikli 57 lõikes 1, mida käsitletakse käesolevas menetluses, sätestatakse: “Lisaks oma programmide tootmisele ei või eetriaaja saanud organisatsioonid teostada muid tegevusi kui kõnealusel seaduses sätestatud tegevus või selline tegevus, millele Commissariaat voor de Media on loa andnud”. Artikli 57 lõike 4 kohaselt tuleb sellisest tegevusest saadud tulu kasutada organisatsiooni programmide tootmiseks. Lõpuks, artikli 101 alusel rahastatakse ringhäälinguorganisatsiooni suures osas Commissariaat voor de Media jagatud toetuste abil. Kõnealused toetused koosnevad iseenesest raadiokuulajatelt ja televaatajatelt sissenõutud kasutustasudest ning kommertsreklaamidest saadud tuludest.

4. Käesoleval juhul väidab Commissariaat voor de Media peamiselt seda, et Veronica rikkus Mediaweti artikli 57 lõiget 1, aidates kaasa Madalmaadele ringhäälingusaateid edastava kommertsjaama loomisele Luksemburgi Suurhertsogiriigis ning seda materiaalselt toetades. Tema väited põhinevad kolmel faktil. Esiteks koostasid Veronica juhatuse esimees ja sekretär äriplaani ning andsid õiguslast nõu Luksemburgi piiratud vastutusega äriühingu RTL-Véronique asutamiseks; see äriühing on määratud kasutama kommertstelejaama Luksemburgis ning edastama programme, mida võidakse kaabli abil üle kanda Madalmaadesse. Kõnealuste teenustega seotud kulud maksis Veronica. Seejärel nõustus Veronica pakkuma panga poolt RTL-Véronique'ile antud arvelduskrediidile tagatist. Lõpuks leppis Veronica kokku teisele äriühingule rahaliste vahendite eraldamises sellise uue äriühingu asutamiseks, kes omandaks vähemusosaluse RTL-Véronique kapitalis.

5. Siseriiklik kohus leidis, et Mediaweti artikli 57 lõikes 1 keelati kõnealused tegevused. Ta kahtles siiski selles, kas kõnealused keelud on kooskõlas ühenduse õigusega.

6. Seetõttu leidis ta, et vaja oleks esitada viis eelotsuseküsimust, mis on järgmised:

"1. Kas kapitali vaba liikumist käsitlevaid sätteid, eelkõige EMÜ asutamislepingu artikkel 67, nagu seda on rakendatud nõukogu 10. mai 1960. aasta direktiivis, kaasa arvatud selles tehtud muudatused, ning nõukogu 24. juuni 1988. aasta direktiivis 88/361/EMÜ, tuleb tõlgendada selliselt, et kapitali vaba liikumist käsitleva keelatud piirangu moodustab Mediaweti artikli 57 lõike 1 sarnane siseriiklik eeskiri, mille kohaselt piiravate sätete hulka kuuluvad kõnealuse siseriikliku õigusakti alusel loa saanud ringhäälinguorganisatsiooni poolt osaluse omandamine teises liikmesriigis asutatud või asutatava ringhäälinguorganisatsiooni kapitalis ning loa saanud ringhäälinguorganisatsiooni poolt tagatiste pakkumine teises liikmesriigis asutatud ringhäälinguorganisatsiooni heaks?

2. Kas teenuste osutamise vabadust käsitlevaid sätteid, eelkõige EMÜ asutamislepingu artikkel 59, tuleb tõlgendada selliselt, et, niivõrd, kui kõnealuseid toiminguid ei liigitata esimeses küsimuses nimetatud kapitali liikumisteks, moodustab kapitali vaba liikumist käsitleva keelatud piirangu Mediaweti artikli 57 lõike 1 sarnane siseriiklik eeskiri, mille kohaselt piiravate sätete hulka kuuluvad kõnealuste siseriiklike õigusaktide alusel loa saanud ringhäälinguorganisatsiooni poolt osaluse omandamine teises liikmesriigis asutatud või asutatava ringhäälinguorganisatsiooni kapitalis ning loa saanud

ringhäälinguorganisatsiooni poolt tagatiste pakkumine teises liikmesriigis asutatud ringhäälinguorganisatsiooni heaks?

3. Kas teenuste osutamise vabadust käsitlevaid sätteid, eelkõige EMÜ asutamislepingu artikkel 59, tuleb tõlgendada selliselt, et teenuste osutamise vabadust käsitleva keelatud piirangu moodustab Mediaweti artikli 57 lõike 1 sarnane siseriiklik õigusakt, mille kohaselt kuuluvad piiravate sätete hulka kõnealuse õigusakti alusel asutatud või asutatava ringhäälinguorganisatsiooni teostatud toimingud ja tehingud ringhäälinguorganisatsiooni asutamiseks või selle asutamise edendamiseks teises liikmesriigis, muu hulgas äriplaani koostamise ja õiguste osutamise teel?

4. Kas kapitali liikumist või teenuste osutamist käsitlevaid piiranguid sisaldavad siseriiklikud eeskirjad peavad kapitali vaba liikumist ja teenuste osutamise vabadust käsitlevate asutamislepingute sätete kohaselt täitma mitte üksnes mittediskrimineerimise nõuet, vaid need peavad samuti olema põhjendatud avaliku huvi põhjal ja täitma seda tingimust, et nad ei ole ebaoproportsionaalsed taotletava eesmärgi suhtes?

5. Kui neljandale küsimusele vastatakse jaatavalt, võib pluralistliku ja mittekommertsliku ringhäälingusüsteemi säilitamisel põhinevad eesmärgid olla selliseks põhjenduseks?"

7. Põhikohtuasja faktilisi asjaolusid, menetluse käiku ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalikke märkusi käsitlev täpsem teave ilmneb kohtuistungis ettekandest ning neid mainitakse või käsitletakse edaspidi üksnes niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste esitamiseks.

8. Oma kolmes esimeses küsimuses taotleb Nederlandse Raad van State peamiselt selle tuvastamist, kas kaupade vaba liikumist ja teenuste osutamise vabadust käsitlevad asutamislepingu sätteid tuleb tõlgendada selliselt, et nendes takistatakse seda, et liikmesriigi õigusaktides keelatakse kõnealuses riigis asutatud ringhäälinguorganisatsioonil omandada osalus teises liikmesriigis asutatud või asutatava ringhäälinguettevõtte kapitalis ning pakkuda kõnealusele ettevõttele pangatagatise või koostada äriplaani ning anda õiguslast nõu teises liikmesriigis asutatud televisiooniettevõttele.

9. Kõigepealt tuleb meele pidada, et nagu Euroopa Kohus on sedastanud oma otsustes kohtuasjas C-353/89: komisjon *versus* Madalmaad (EKL 1991, lk I-4049, punktid 3, 29 ja 30) ning kohtuasja C-288/89: Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda *versus* Commissariaat voor de Media (EKL 1991, lk I-4007, punktid 22 ja 23), on Mediaweti eesmärgiks luua pluralistlik ja mittekommertslik ringhäälingusüsteem ning seetõttu on Mediawet osa kultuuripoliitikast, mille eesmärk on tagada audiovisuaalsektoris Madalmaades eksisteerivate mitmete (eelkõige sotsiaalsete, kultuuriliste, usuliste ja filosoofiliste) suundumuste osas sõnavabadus.

10. Samuti ilmneb kõnealusest kahest otsusest (vt vastavalt punktid 41 ja 42 ning 23 ja 24), et kõnealused kultuuripoliitika eesmärgid on avaliku huviga seotud eesmärgid, mille poole liikmesriik võib õigustatult püüelda, sõnastades oma ringhäälinguorganisatsioonide põhikirjad sobival viisil.

11. Mediaweti artikli 57 lõige 1 aitab kaasa kõnealuste eesmärkide saavutamisele. Kõnealuse lõike eesmärk on keelata riiklikel ringhäälinguorganisatsioonidel toimingud,

mis on vastuolus talle seaduses määratud ülesannetega või mida Commissariaat voor de Media peab seaduses sätestatud eesmärgi kahjustavaks. Sellega takistatakse eelkõige seda, et rahalisi vahendeid, mis on antud riiklikele ringhäälinguorganisatsioonidele pluralismi tagamiseks audiovisuaalsektoris, kasutatakse sellest eesmärgist kõrvale kaldudes puhtalt kommertslikul eesmärgil.

12. Lõpuks on Euroopa Kohus asutamislepingu artikli 59 osas tõdenud, et liikmesriiki ei saa ilma jätta õigusest võtta meetmeid selle takistamiseks, et selline teenuseid osutav isik, kes tegutseb täielikult või peamiselt oma riigi territooriumil, kasutab asutamislepingus tagatud vabadust, hoidumaks ametialase käitumise reeglitest, mida kohaldataks tema suhtes siis, kui ta oleks asutatud selles riigis (otsus kohtuasjas 33/74: Van Binsbergen versus Bedrijfsvereniging Metaalnijverheid, EKL 1974, lk 1299, punkt 13).

13. Keelates riiklikel ringhäälinguorganisatsioonidel anda abi kommertsraadio- ja televisiooniettevõtete asutamiseks välismaal, mille eesmärk on osutada sealt Madalmaadele suunatud teenuseid, takistavad põhikohtuasja esemeks olevad Madalmaade õigusaktid eelkõige seda, et riiklikud ringhäälinguorganisatsioonid võiksid asutamislepinguga tagatud vabaduste kaitsmiseks ebaseaduslikult mööda hiilida neile siseriiklikest õigusaktidest tulenevatest, programmide pluralistlikku ja mittekommertslikku sisu käsitlevatest kohustustest.

14. Seetõttu ei või pidada asutamislepingu artiklitega 59 ja 67 vastuolus olevaks nõuet, et riiklikud ringhäälinguorganisatsioonid ei teosta muud kui seaduses ette nähtud tegevust või sellist tegevust, millele Commissariaat voor de Media on loa andnud.

15. Seetõttu tuleks siseriiklikule kohtule vastata, et kapitali vaba liikumist ja teenuste osutamise vabadust käsitlevaid asutamislepingu sätteid tuleb tõlgendada selliselt, et neis ei takistata seda, et liikmesriigi õigusaktides keelatakse kõnealuses riigis asutatud ringhäälinguorganisatsioonil omandada osalus teises liikmesriigis asutatud või asutatava ringhäälinguettevõtte kapitalis ning pakkuda kõnealusele ettevõttele pangatagatise või koostada äriplaani ning anda õiguslast nõu teises liikmesriigis asutatud televisiooniettevõttele siis, kui kõnealused tegevused on suunatud sellise kommertsraadio- ja televisioonijaama asutamisele, mille saated on mõeldud edastamiseks eelkõige esimesena nimetatud liikmesriigi territooriumil, ja kui kõnealused keelud on vajalikud kõnealustes õigusaktides kasutuselevõetud audiovisuaalsüsteemi pluralistliku ja mittekommertsliku laadi tagamiseks.

16. Kolmele esimesele küsimusele antud vastust arvestades ei ole vaja vastata neljandale ja viiendale küsimusele, mis käsitlevad kapitali vaba liikumise ja teenuste osutamise vabaduse piiramise põhjendusi.

Kohtukulud

17. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Madalmaade valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

